

RA1. ra-ra onomatopeia. Ebagitzearen onomatopeia.

2. ra onomatopeia. "Zeozer tarraztaka edo tiraka eruatia. *Hemen zestua ipiñi lurrian eta pagatxa tira ta rrra!, haraxe.*" (SB Eibetno)

RÁDIXO RÁDIXO, rádixua (a). izena. Irratia. • Radio. *Zela dauzken telebisiño, radio..., alde danetatik kasik errezaor erderaz.* Don. **2. rádixo, rádixua** (a). izena. Radio de rueda. *Onek bi radio eukitze zittuen bakoitzak. Piña bakoitzak bi radio.* Angel.

RAKA-RAKA onomatopeia. RIKI-RAKA. "Rascar, rallar. • Hazka egin, birrindu." (SB <i>Eibetno)</i>

RAKETISTA "Raketiakin jokatzen zeben andrazko pelotarixak. Eibar inguruan mordua juan ziran jokatzera Madrid, Habana, Mexico edo Barcelonara, 1930-1965 bittartian gehixenbat." (SB <i>Eibetno).</i>

RÁMAL, rámalak (d). izena. Riendas de caballería. *Kabezeria, ta ara doianak pa ramalak.* Don.

RARÉZA, rarázak (c). izena. Arrarokeriak. • Rarezas. *Iñok ikututako ogirik ez jatia-ta, olakotxe rarezak zeuzkan.* Adinekoei sarri entzuten zaie. Pluralean, batik bat. Sin. **rarokeríxa.**

RÁRO, rárúa (a). adjektiboa. Raro, -a. Pertsonez zein gauzez. *Gizon ori raro utsa izan da beti./ Gauza raruak pasatzen die emen.* **euli zurixa baiño raruaua** esapidea. "Pertsona bereziez esan ohi da. • Perro verde. *Lagaixok horri bake-bakian, euli zurixa baiño raruagua dok eta.*" (Zuaz Deb.).

RAROKERÍXA, rarokerixía (b). izena. Arrarokeria. Sin. **rareza.**

RAROKÓTE, rarakotía (c). adjektiboa. Arraro samarra. • Rariponcio, -a. *Olako rarokote batekin ezkondu zan.*

RARÓTU (b). da aditza. Arrarotu. *Aspaldixan mutil ori ziero rarotuta dago.*

RAS onomatopeia. "Atrapar rápidamente algo. *Gero, ras!, hartu eta barrura, ras!, potekaria bete arte.*" (SB Eibetno)

RASÍAU1. rasíau (c). du aditza. Paretak porlanez eta planaz berdindu igeltseroak. • Rasear. *Rasiatzia ta pintatzia bakarrik falta jaku./ Llaniau baiño rasiau geixao esaten da, liso laga.* Don. **2. rasíau** (c). du aditza. Pasar el rasero. *Garixa rasauta izeten da imillaunian, eta bestia torretuta.* Don. Ik. **erreséro.** **3. rasíau** (c). du aditza. Pelotan, gogor eta behe-behetik jo pelota. • Rasear la pelota. *Atzera etxuan joten, rasíau itte juan pelotia.* Ik. **kortáu, moztu.**

RASTEL, rastéla (d). izena. RESTEL, RESTREL. Ormigoiaren gainean josten diren kuadradiluak, gero egurrezko lurra botatzeko. • Rastrel. *Ormigoian geiñian rastelak esate aho. Juantxo./ Gero eitte giñuan restrela; oingo kostruiziñotan porlanaan gaiñian ipintzen dan listoe ari restela esaten jako; erderazko izena izango da akaso, baiña restrela esaten jako.* Benito. Rastelak egiteko haritza erabiltzen zen gehien, baina alertza ere bai.

RAUSTA-RAUSTA onomatopeia. "Jatean ateratzen den hotsaren onomatopeia. *Gure bei orrek rausta-rausta emundako guztia jaten dau.*" (Lar Antz)

RE Ik. **ere.**

RÉBELDE, rébeldia (b). adjektiboa. Konformagaitza, bihurria. *Txikittan oso rebeldia zuan.*

REBÉNDERA, rebénderia (d). izena. Revendedor o comprador ambulante. *Olaxe billots-batzeilliei, rebenderei; orduan be bai, rebenderei. Ni txikixa nintzala, gaiñera, kotxeduna etorte i zan e, karroduna Osintxura. Hil. lk. billotx-batzeille.*

REBOLUZÍÑO, reboluziñúa (b). izena. Revolución.

RÉFERE, réferia (d). izena. Eibarko zaharrek, eta baita bergarako askok ere REFERE deitzen diote futboleko arbitroari, edo behintzat gogoratzen dute hitza. • Arbitro. *Eibarren fubolai foballa esate jotsek eta arbitruai referia.*

REGÁTEO, regáteua (b). izena. Salerosketako tirabira. • Regateo. *Andra ori plazan beti regateo baten ibiltzen zonan./ Moruak baiño okerraua da regateuan.*

RÉGLA1. régla, réglia (b). izena. Regla. *Kartaboa ta reglia eruateko esan doste.* **2. régla, réglia** (b). izena. Menstruación. Sin. **illéko**.

REIGRÁS, reigrasa (c). izena. . lolium perenne.. Reigrás. Berez ere sortzen da baina belar mota hau ereinda hartu izan da ganajatekotarako.

RÉINETA, réinetia (b). izena. Errege-sagarra. • Reineta. *Aurten reinetiak asko emun dau. Bi reineta klase ezagutu ditugu: REINETA ZURIxa, kolore berdekoa, eta REINETA BELTZA, kolore marroi ilunekoa. Sin.errezial sagar. Sin. **errége ságard**.*

REJIDORE lk. **errejidóre**.

REKOMENDAZIÑO, rekomendaziñúa (b). izena. Recomendación. *Aittasantuan rekomendaziñuakin be ezta salbauko!*

RÉKTO, réktua (c). adjektiboa. Zuzena; pertsonez erabilia. *Oso rektua zuan zuen aittajuna; rektogixa, aukeran. Sin. **zuzen**.*

RELOJERIXA, RELOJERO lk. **erlojérixa, erlojéro**.

REPARTIDU lk. **errepartídu**.

REPETEZÍÑO, repezeziñúa (c). izena. Herriko edo auzoko jaiak pasatu eta hurrengo igandean egiten den festa. • Repetición de fiesta. *Len, jaixak pasau arren, beti geratzen zan repezeziñua.*

REPÚBLIKA, repúblikia (c). izena. Errepublika, 1931-36 aroa, batik bat. *Da gu an gendela republikia zertu zan. Neikua negar ein zeben arek orduan. Nere aiztia izen zan erregei laguntzen, errege despeditzen estaziñuan, nausixekein joanda. Viva la república vasca, konforme eztaonak ein daixela ipurdian aska esaera. "Hau esaten omen zuen Antzuolar xelebre batek." (Lar Antz).*

REPUBLIKÁNO, -A, republikanúa, -ía (c). izena. Errepublikaren aldekoa.

Karlistak berriketa asko, liberalak diru asko; republikanuak okotzianizar asko esaera.

"Karlista bero batek, berriz, esaera hau esan ohi zuen." (Lar <i>Antz</i>).

REZIBÍDU1. **rezibidu** (a). aditza. Recibir. *Eztot notifikaziñua rezibidu.* Sin. artu, jaso.2. **rezibidu** (c). aditza. Igeltseritzan, gauza bat, burdina bat edo egur bat, adibidez, porlanez hartu. *Lelengo porlanakin rezibidu eta gero sikatzen laga.*

RI-RA onomatopeia. RIS-RAS. "Igurtzixa. *Hartu espartzua, eta ris-ras!, garbittu arte.*" (SB Eibetno)

RIÑÓNA (d). izena. Baba zuri klasea, handi eta ederrena omen. • Variedad de alubia blanca, la mejor. *Riñona esaten jakuan; zuri-zurixa, luzia ta ederra.* Klem. Zera dio Candido Izagirrek: "Zuri erreindduna: alubia blanca, la mejor (Ubera)." (Izag Oñ, 101. o.). Gauza berdinaz jardungo du nahiz eta guk zuri riñona jaso dugun. Etim.: gaztelerazko "riñon", duen formagatik.

RISKALO lk. **nískalo**.

RISTI-RASTA onomatopeia. "Igurtzi baiña indarrakin." (SB Eibetno). lk. **ri-ra**.

ROBILLÓE, -I, robillóia (c). izena. . Nískalo. lk. **piñátela**.

RODÁMENTU, rodámentua (b). izena. Rodamiento. *Badie Bergan iru rodamentu fabrika.* lk. **juegóorros**.

ROMANA lk. **errómana**.

ROSKA, róskia (a). izena. Rosca. Sin. **ari. roskan egon** esapidea. Estar en rosca. Sin. **aríxan égon**.

ROSKAN EGON esapidea. Estar en rosca. Sin. **aríxan égon**.

RÚBIXO, -A, rúbixua, -ia (a). adjektiboa. -A. Rubio, -a.

RUÍNA, ruínia (a). izena. Ruina.

RUN-RUN onomatopeia. "Ronroneo del gato. *Sorbaldan katua*

RUSO, rúsua (a). izena. Ruso.

Izagirrek RUSUA deitzen dio ipar ekialdeko haize hotzari: "*Frantzí-iparra, frantzí-aizia: la rusia!* (c). interjekzioa. Zenbait adinekok erabiltzen duen biraoa. *La Rusia, au jakin izan baneu bela etorriko nitzuan./ Mekauben la Rusia!, kendu adi paretik!* LA INDIA! ere esaten da. *La India!, beti lan eta lan eta kobrau zer?*